

[Margrete Auken]

miljøet. Det var bare det, jeg ville prøve at synliggøre. Andre har prøvet at synliggøre på andre felter, at der er kommet virkelig gode vilkår for bilismens folk med denne ny regering, hvor De Radikale nu sidder med indenfor, og hvor de tidligere udenfor var med til at føre en anden politik. Det er det, ministeren har gjort.

Så har Socialdemokraterne selvfølgelig kunnet læne sig tilbage og sige, at det så er regeringens ansvar. Det er dem, der siger, det er o.k. det her, og vi lægger ansvaret over til dem. Det er jeg ikke sikker på holder i det lange løb, men lad nu dem få lov til at hygge sig med denne situation i øjeblikket, og lad De Radikale være alene om at se, hvordan de kommer af den stepande.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Til hr. Knud Lind vil jeg sige, at jeg ikke synes, at vi på nuværende tidspunkt skal gå ind i nogen detaljerede finanslovsdrøftelser. Det er ikke på dagsordenen.

Til fru Margrete Auken vil jeg sige, at vi ikke har skiftet mening. De Radikale har ikke skiftet holdning til dette. Der lå et bredt forlig, og det var min opgave at foretage en miljømæssig vurdering. Det er det, jeg har gjort, og der er ikke megen anden politik at føre. Der var et bredt forlig, og det har vi accepteret som udgangspunkt, og så har jeg lagt de faktuelle miljømæssige oplysninger og min miljømæssige vurdering af dem frem.

Jeg har ikke rigtig fået trukket det frem på et tidligere tidspunkt – det er specielt henvendt til ordførerne for Socialdemokratiet og SF – at jeg er glad for den tilslutning, der har været til prioriteringen af renere teknologi, øget genanvendelse og satsning på naturområdet. Kritiske bemærkninger til trods oplever jeg det sådan, at der har været tilslutning til det. Jeg vil også oplyse her, at vi vil holde en konference om renere teknologi til foråret, sådan at vi kan få en ordentlig diskussion af hele teknologispørgsmålet, inden den endelige køreplan for dette område fastlægges.

Til hr. Leif Hermann, som på et tidligere tidspunkt har sagt, at også andre områder bør inddrages i miljøpolitikken, vil jeg sige, at jeg er helt enig. Miljøpolitikken kan ikke kun føres fra Miljøministeriets område. Det skal også føres i Landbrugsministeriet, Industriministeriet, Fiskeriministeriet, Energiministeriet og en

masse andre steder. Et første udspil om det kommer i forbindelse med regeringens redegørelse om Brundtlandrapportens opfølgning, som kommer 1. januar 1989, men sådan som det tegner sig, er der ingen tvivl om, at det arbejde skal følges op.

Så vil jeg slutte med at sige, at vi alle sammen har et ansvar for miljøområdet, og at det er et fælles ansvar. Derfor kan det ikke nytte, at man kun – om jeg så må sige – diskuterer miljøspørgsmål i forbindelse med miljøpolitiske redegørelser. Det er meget vigtigt, at vi også i andre sammenhænge diskuterer miljøspørgsmål. Man kan næsten sige, at et af problemerne ved, at man har en miljøminister, er, at miljøministeren ofte bliver skydeskive for hele miljøområdet. I mit tilfælde må jeg snart håbe på, at jeg i hvert fald kan få en ny skydeskive sat foran mig, for den, jeg har, er blevet lidt gennemhullet.

Men det afgørende er, at der også bliver taget fat på andre områder, at man med andre ord, når man diskuterer trafikudviklingen, naturligvis også diskuterer hele miljøudviklingen. Her er der en fare ved, at man får koncentreret debatten kun om miljøministeren. Det er en langt bredere debat, der skal til, hvis vi skal løse de miljømæssige spørgsmål.

Med disse sidste bemærkninger vil jeg da meget gerne indbyde til et bredt samarbejde om miljøpolitikken i Folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 63:

Forslag til lov om ændring af lov om lige løn til mænd og kvinder.

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(Fremsat 26/10 88).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Jytte Andersen (S):

Det er en genfremsættelse fra sidste folketingssamling, og det synes vi i Socialdemokratiet ærlig talt er lidt ærgerligt. Vi ville gerne have haft, at ministeren havde lyttet til, hvilke for-

[Jytte Andersen]

slag vi fra socialdemokratisk side fremførte sidste gang, vi behandlede lovforslaget. Vi synes ærlig talt også, at i betragtning af, hvor udadvendt arbejdsministeren har været i sommerens løb om spørgsmålet om ligebehandling af kvinder og ligeløn til kvinder, kunne man godt have forventet, at forslaget havde indeholdt bare skyggen af en strammere lovgivning, som kunne støtte det, arbejdsministeren har sagt, som tilsyneladende er en betragtning, som står for arbejdsministerens egen regning, hvis man skal se på det svar, som finansministeren har givet, hvad angår ligeløn til kvinder og opkvalificering af omsorgsområderne. Men det er en lidt anden historie.

Vi synes i Socialdemokratiet, at vi må gå videre, at vi må have en strammere lovgivning. Derfor har vi nogle forslag til arbejdsministeren, nogle forslag, som vi gerne vil arbejde videre med i Arbejdsmarkedsudvalget.

Men vi er enige om, at Ligestillingsrådet skal styrkes. Vi er også enige i, at man ifalder bødeansvar, hvis man undlader oplysningspligten i loven. De to ting er vi enige i. De forslag, som vi godt ville arbejde videre med, er for det første, at ligestillingskonsulenterne i højere grad skal forpligtes til også at kunne rejse den type af sager, som handler om ligeløn. Ikke rejse dem som sager, men rejse dem som problemstillinger og dermed lade det indgå i ligestillingsarbejdet på linje med den kompetence, som sikkerhedsrepræsentanterne har i relation til arbejdsmiljøloven og til Arbejdstilsynet.

Det andet er, at vi synes, at det ville være naturligt med omvendt bevisbyrde, at bevisførelsen for at overholde ligelønsloven skal ligge hos den, der disponerer, og den, der disponerer, er nu engang arbejdsgiveren. Når arbejdsgiverne hårdnakket fastholder ledelsesretten, må man også gå ud fra – og vi synes i hvert fald, at det er naturligt – at man også har ansvaret for en forlemfædig behandling i relation til ligestillingsloven. Der må bevisbyrden ligge hos den stærke part, og det er arbejdsgiveren.

For det tredje vil vi godt arbejde for og foreslå konkret, at antallet af uger, hvori man skal have godtgørelse, stiger fra 39 til 78. Vi mener også, at det er nødvendigt at præcisere en obligatorisk ret til genansættelse, hvis der er sket noget uhensigtsmæssigt, og vi mener, at der skal være regler for ansættelsessamtaler, som præciserer, at kvinder ikke udsættes for diskri-

minerende spørgsmål. Vi mener også, at vi i lovgivningen, måske ikke som paragraffer, men måske som bemærkninger eller en del af betænkningen, kunne gå ind på arbejdsministerens tankegang om, hvordan vi gør os nogle kvalificerede overvejelser om at opprioritere omsorgsområderne. Det er et af de forslag, vi godt vil stille i Arbejdsmarkedsudvalget. Så vi er enige i to punkter i forslaget, men har altså på seks andre punkter ønsker til det videre arbejde.

Else Theill Sørensen (KF):

Som det allerede er nævnt, er der tale om en uændret genfremsættelse af et lovforslag fra sidste samling, hvor hovedindholdet er, at man vil styrke Ligestillingsrådet i dets arbejde i overensstemmelse med en dagsorden fra januar 1987, at man vil indføre nogle skærpede sanktioner over for arbejdsgivere i tilfælde af, at en lønmodtager afskediges efter at have krævet ligeløn, således at godtgørelsen forhøjes fra 26 til 39 ugers løn, og at man også skærper sanktionerne på den måde, at en nægtelse af at give Ligestillingsrådet de oplysninger, som de ifølge denne lov har krav på at få, kan straffes med bøde.

Det Konservative Folkeparti finder, at det er vigtigt, at lovgivningen på bedst mulig måde sikrer enhver lønmodtager mod usaglig afskedigelse, og det gælder altså også afskedigelser på grund af, at lønmodtageren har krævet lige løn efter loven.

Det Konservative Folkeparti kan altså anbefale lovforslaget til vedtagelse.

Til fru Jytte Andersen, der ønsker en strammere lovgivning, vil jeg sige, at det, vi som lovgivere kan gøre, er kun at skabe formel ligestilling mellem kønnene. Opnåelsen af den reelle ligestilling er en lang og sej proces, som blandt andet forudsætter væsentlige holdningsændringer. Det forudsætter, at vi som forældre, bedsteforældre, lærere og opdragere i det hele taget opdrager vore små piger til, at de i lige så høj grad som drengene skal tilrettelægge deres tilværelse, deres uddannelse osv. med henblik på, at de engang skal kunne forsørge en familie.

Vi skal støtte pigerne og de unge kvinder, når de ønsker en god uddannelse, og mænd skal støtte og bakke deres koner op, når de ønsker at avancere i deres job og eventuelt søge lederstillinger. Der er en lang række blokeringer, som

[Else Theill Sørensen]

gør, at kvinder reelt ikke har ligestilling – det er noget, vi under ingen omstændigheder kan lovgive for.

Det er som sagt en lang og sej proces, vi skal igennem. Der er lang vej igen, men vi er på rette vej.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Som det tidligere er sagt, er lovforslaget en genfremsættelse. Jeg kunne også godt have ønsket mig, at det ikke var det, men at der havde været nogle af de forbedringer med, som vi tidligere har talt om. Nu har jeg ikke de helt store forventninger, som jeg kan forstå andre har, til, at vi kommer igennem med dem under denne arbejdsminister.

Men jeg havde ærlig talt haft nogle forventninger til, at Det Radikale Venstre kunne have påvirket denne minister i den rigtige retning. Deri er jeg altså også blevet skuffet, og det er jeg betydelig mere ked af, når jeg sådan tænker på, at der i tidens løb altid har været næsten 100 pct. enighed i disse spørgsmål mellem De Radikale, Socialdemokratiet og SF. Her må vi igen se, at den enighed også er gået fløjten, og det er trist.

Det betyder så, at vi andre må slås desto hårdere, og det vil vi så gøre. Så får vi se, hvad der kommer ud af det.

Som vi sagde ved sidste behandling af dette lovforslag, forstår vi ikke, hvorfor i alverden der ikke skal være 78 ugers godtgørelse her, men kun 39, når der i det lovforslag, vi skal behandle om et øjeblik, er 78 ugers godtgørelse.

Ellers er der ikke noget her, man ikke kan støtte. Det er udmærket, hvad der ellers står, lige bortset fra, at der et eller andet sted er noget rivravruskende galt i, at vi for kvinder, som dog er halvdelen af befolkningen, skal have lovgivet på disse områder, hvor det er en helt naturlig ting, at mændene har ligeløn med hinanden. Men det har selvfølgelig noget at gøre med, at man slås på de kamppladser, hvor man nu er, og derfor har vi så også fået dette forslag. Jeg synes, det er lidt forfærdeligt, at man skal have afprøvet disse sager ved domstole, at det ikke er en helt naturlig ting, at vi har ligeløn. Nuvel, det har vi ikke, og så må vi altså som sagt slås dér, hvor vi kan, og det vil vi så gøre i forbindelse med dette forslag.

Vi har haft et Nordisk Forum her i sommer. Der skete mange ting på Nordisk Forum. Det

lykkedes den danske arbejdsminister at markere sig ganske tydeligt i debatten, for jeg vil ikke bruge ord som flot eller godt, men ordet tydeligt. Nu er det ikke, fordi jeg mener, at ministeren egentlig har problemer med at markere sig, men af og til kunne jeg tænke mig, at det var på nogle andre områder. Jeg husker, ministeren dog alligevel sagde, at naturligvis skulle vi slås for, at vi også i overenskomstforhandlingerne skulle påpege – ikke mindst på de områder, hvor man har meget dårlige lønninger, og hvor det er kvindearbejdspladser især – at de nu skulle opprioriteres. Så oplever jeg forleden dag ministeren i en tv-udsendelse i fuldt alvor, går jeg ud fra, sige, at nu må vi have nogle flere mænd ind i de områder, hvor vi har omsorg for vore børn, fordi børnene ikke har godt af kun at se alle disse kvinder. Derfor skal vi have højere løn inden for disse områder. Jamen det var jo bedårende. Jeg synes, det er i orden, at disse områder bliver opprioriteret lønmæssigt, fordi det er et utrolig vigtigt stykke arbejde, der foregår, når man passer børn, og i vores samfund er det jo sådan, at de, der passer på pengene, er betydelig højere lønnet end dem, der passer på børnene. Så kan man udlede, hvad man vil, af det. Jeg ved godt, hvad jeg udleder af det. Det er noget med, hvad der er vigtigst.

Men at opleve ministeren gå den vej rundt og sige, at nu skal vi have positive særforanstaltninger for mænd, fordi der er et enkelt område, hvor de ikke er så meget inde, og så må vi endelig gøre noget særligt for dem – det var simpelt hen en morsom oplevelse. Bortset fra at den ikke kun var morsom, skal jeg sige, at vi støtter selvfølgelig, at disse områder bliver opprioriterede, fordi det er for galt, at man får sådan en lille løn, når man »kun« passer børn. Jeg skal vende tilbage til resten, jeg har at sige, i anden omgang, for mine 5 minutter er desværre gået.

Traberg Smidt (V):

Da der er tale om en genfremsættelse, skal jeg i det væsentligste henholde mig til det, som Venstres ordfører sagde ved den oprindelige fremsættelse. Jeg kan dog ikke nære mig for at sige til fru Lilli Gyldenkildes seneste bemærkninger, at jeg synes, det er interessant at høre, at en udtalelse i en TV-Avis skal forstås sådan, at man nu skal have positiv særbehandling af mænd, fordi områdets lønninger skal forhøjes. Jeg ser snarere et problem i, at så længe kvin-

[Traberg Smidt]

derne ensidigt dominerer i lavtlønsområderne, har vi ikke den reelle ligestilling. Derfor er der snarere tale om, at der er en symptombeskrivelse i det, som arbejdsministeren så bedårende udtrykte i TV-Avisen.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg ville ikke bruge udtrykket bedårende, det vil jeg lade hr. Traberg Smidt om, men jeg synes, det var en dårende udtalelse, men det betyder noget ganske andet, og det er jo i overensstemmelse med forretningsordenen i hvert fald at sige det. Nu har vi andre sloges i årevis for, at netop disse områder skulle blive opprioriteret, og jeg skal da hilse og sige, at jeg da ikke har spor imod, at der kommer mænd ind i det område. Jeg ønsker faktisk, at mænd og kvinder skal stå lige, i lige antal på alle arbejdspladser og på alle områder. Så lad nu være med at lægge det i det. Men det, jeg oplever som karakteristisk, er, at når man skal forfølge et mål, som er, at nu skal mænd også ind dér, først da begynder man at se på lønnen, mens vi andre har råbt og skreget i årevis op om, at de lønninger var for lave i dette område. Men nuvel, kan vi ikke få det igennem på den ene måde, får vi det nu igennem på den anden måde; men jeg synes, det er lidt karakteristisk at opleve, at det først er, når der skal tages hensyn til mænd, at der kan ske noget på området.

Glistrup (FP):

Overensstemmende med, hvad forholdet har været siden 4. december 1973 og vil være de næste 200 år, vil Fremskridtspartiet behandle dette forslag ud fra rent saglige kriterier. Det betyder altså, at vi må sige nej til arbejdsministerens forslag, uanset at vi fra sidste uge har den erfaring, at arbejdsministeren så misbruger sit mediemonopol til at fare ud med en bunke usandfærdige historier, hvor vi ikke kan berigtige og sige, hvad sandheden er, fordi ingen vil optage, hvad Fremskridtspartiet mener i nogen medier. Derfor ved vi altså, at det at sige nej til et arbejdsministerielt forslag betyder, at vi bliver udsat for denne overstrømmende mængde af urigtige ukvemsordsoverfald, som vi blev i sidste uge. Men vi går imod alligevel.

Nu har dette forslag den samme ulempe, som næsten alle arbejdsministerielle forslag har haft i de sidste 15 år, og det er, at man forener

en lang række vidt forskellige spørgsmål, som man skal tage stilling til under ét – forhold, der ikke har noget med hinanden at gøre. I dette tilfælde er det dog kun fem spørgsmål, og da vi siger nej til alle fem, er det meget let at foretage slutafvejningen, nemlig at vi så også siger nej ved tredje behandling.

Det første er, at man vil skabe noget mere kvindearbejdsløshed, nemlig ved at gennemføre en forlængelse fra 26 uger til 39 uger. Det siger sig selv, at folk alt andet lige så siger: Jamen så ansætter vi nogle færre kvinder, fordi det medfører nogle ekstra omkostninger, noget ekstra bøvvl og noget ekstra besvær, flere sager, fordi det er mere fristende at anlægge sag, som vi kender det fra Amerikas juryssystem. Jo højere erstatningerne bliver, jo flere kommer rendende og spiller på rouletten for at redde en sag, og når det rygtes, siger man selvfølgelig: Vi vil ikke oprette stillinger, og vi vil i hvert fald ikke have kvinder. Bevares, det er selvfølgelig ikke sådan, at alle kvinder bliver arbejdsløse, fordi det bliver 39 uger i stedet for 26 uger, men det trækker altså bare i den retning, og det er jo på et fuldstændig usagligt grundlag.

Selvfølgelig skal den dame, der har fået den løn, hun har aftalt, ikke kunne kræve én øre i erstatning; arbejdsgiveren har opfyldt og betalt hende det, han har lovet at betale hende. Punktum finale.

Det næste er, at man vil styrke Ligestillingsrådet. Når arbejdsministeren engang får tid til at læse dette efterårs bogsæsons bestseller, Fremskridtspartiets sparekatalog, og kommer frem til den fjerdesidste side, vil han i fortegnelsen over disse hundredvis af institutioner, der skal nedlægges, og hvor der er eksempler på 30-40-50-60 stykker, se, at Ligestillingsrådet indgår deri. Og når Ligestillingsrådet bør nedlægges som værende pjat og papir og fuldstændig overflødig og meningsløst tidsspilde – for det er det, Ligestillingsrådet er og hele tiden har været – så skal det selvfølgelig ikke styrkes.

Det tredje er, at man vil pålægge nogle arbejdsgivere at betale for, at der skal laves nogle flere statistikindberetninger, hvor man kan flytte papir fra den ene bunke til den anden i stedet for at lave noget produktivt. Vi har alt for meget papirpjatteri i Danmark; det er ikke meningen, vi skal have mere af det.

Det fjerde er, at man siger: Nu skal man give bøder. Jamen alt for meget er kriminaliseret i

[Gillstrup]

Danmark: vi trænger til at afkriminalisere, ikke til at øge kriminaliseringen.

Endelig er det femte og sidste, at man i denne særlov skal give en særregel for så vidt angår aktieselskaber. Lad dog reglerne om, hvorvidt aktieselskaber skal betale bøde eller ej, i givet fald stå i justitsministerens almindelige borgerlige straffelov, sådan at der står en generel regel om, hvordan strafgradsbetingelserne er for, at aktieselskaber hæfter eller ej. Lad være med at sprede det ud over alverdens særlove. Derfor er den femte del også dårlig.

Alt er noget skidt og makværk som sædvanlig, når det kommer fra denne arbejdsminister, og derfor stemmer vi som sædvanlig imod.

Elisabeth Arnold (RV):

Ligesom første gang, dette lovforslag blev fremsat, nemlig i den forrige folketingssamling, skal jeg på Det Radikale Venstres vegne give tilslutning til lovforslaget. Ligestillingen er jo en lang proces – det er de små skridts vej afbrudt af nogle enkelte store hop – og dette her er et af de små skridt. Men jeg kan trøste fru Lilli Gyldenkilde og fru Jytte Andersen med, at Det Radikale Venstre fortsat er villig til at bidrage på alle måder med at fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder i Danmark.

Vi er især glade for, at Ligestillingsrådets kompetence bliver styrket, og at Ligestillingsrådets handlekraft bliver udvidet. Vi har i debatten om dette forslag set, at der skulle være nogle, der var bekymrede over Ligestillingsrådets øgede kompetence, og at der skulle være risiko for forskellige katastrofer som følge af, at Ligestillingsrådet fik mere magt. Hvis nogen skulle være bekymret over Ligestillingsrådets øgede magt, vil jeg gerne sige med et citat fra en finsk kvindelig politiker, at vi ikke har total ligestilling, før vi har inkompetente kvinder i topstillinger. Så jeg er helt tryk ved, at vi får kvinderne op på de højeste pladser, hvor de kan konkurrere med de inkompetente mænd om topstillingerne.

Der er også en øget godtgørelse ved afskedigelse med begrundelse i ønsket om lige løn, og det synes vi er en udmærket tanke. De ændringsforslag, Socialdemokratiet har bebudet, vil vi naturligvis se på med et positivt og opladt sind under udvalgsarbejdet.

Der er også blevet talt lidt om positiv særbehandling af mænd, som skulle være så utrolig

komisk og noget helt nyt. Nej, det er på ingen måde noget nyt; det har man tidligere prøvet, når man mente, at kvindedominansen i bestemte fag blev for voldsom. Man har i mange år haft positiv særbehandling ved optagelse af mandlige studerende på lærerseminarierne, hvor inkompetente mænd altså kunne komme ind med en lavere kvotient end kompetente kvinder. Der er altså ikke noget nyt i denne sag; det er bare en naturlig måde at prøve at hjælpe den udvikling lidt på vej, som ellers ville gå uendelig langsomt eller måske slet ikke finde sted.

Jeg skal altså på Det Radikale Venstres vegne give tilslutning til lovforslaget.

Lis Noer Holmberg (CD):

Jeg må indrømme, at også jeg opfattede fru Lilli Gyldenkildes udtalelse som bedårende, men jeg var lidt i tvivl om, hvad den skulle betyde.

Da CD's ordfører på dette område desværre ikke kan være til stede, skal jeg kort redegøre for CD's holdning til lovforslag nr. L 63 og L 64. Da det er genfremsættelser, kan jeg henholde mig til det, som CD på et tidligere tidspunkt har givet udtryk for, nemlig at vi har sympati for, at der sker en udvikling i retning af ligestilling mellem kvinder og mænd. Imidlertid mener vi, at der kan være uheldige konsekvenser forbundet med at gennemføre disse forslag. Der er spørgsmål, vi ønsker nærmere belyst, før vi tager endelig stilling ved anden og tredje behandling.

Kofod-Svendsen (KRF):

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Glønborg, ikke kan være til stede, skal jeg på hans og mit partis vegne kort sige, at vi kan tilslutte os det af arbejdsministeren fremsatte forslag, ligesom vi kunne det, da det blev fremsat forrige gang.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Der er heldigvis meget, der tyder på, at lovforslag nr. L 63 får en let gang gennem Arbejdsmarkedsudvalget og derfor snart kan blive lov. Det synes jeg er godt, og derfor vil jeg begynde med at udtrykke min glæde over, at både fru Jytte Andersen og fru Lilli Gyldenkilde har opfattet min varme interesse for ligelønsproblemer og også har opfattet, at det, jeg udtrykte på

[Arbejdsministeren]

en konference i Oslo om ligelønsproblemer, ikke er noget, jeg bare udtrykker dér, men er noget, jeg også udtrykker, når jeg kommer hjem. Det er altså synspunkter, jeg arbejder for.

Jeg har da noteret mig, at det kan være en lille smule ubehageligt for de kvindelige politikere, som gerne vil have patent på at gå ind for ligestilling, at der også er mænd, der går ind for ligestilling, men det bliver I nødt til at vænne jer til. Hvad angår f.eks. det, der blev sagt i TV-Avisen, og som jeg har haft lejlighed til at udtrykke også i en artikel i Ekstra Bladet – jeg tror, det var i onsdags – vil jeg gerne citere min artikel. Der står:

»Jeg mener – hvor provokerende det så end er – at lønnen i de traditionelle omsorgsfag skal forhøjes i forhold til andre fagområder. Derved vil det blive attraktivt for de kvinder, der allerede er i disse fag.«

Dette synspunkt tillader jeg mig altså at have. Jeg har også det synspunkt, at det vil være medvirkende til, at det også er attraktivt for mænd. Jamen det må det vel også gerne være.

Jeg fortsætter i denne artikel med at sige:

»Ligestillingsstrategien på arbejdsmarkedet er jo hidtil gået ud på, at pigerne skulle tilskyndes til at søge ind i de traditionelle mandefag. Vi har gjort meget lidt for at opvurdere de traditionelle kvindefag. Her må vi nødvendigvis tage fat i de kommende år.«

Jamen undskyld, udviklingen begyndte altså ikke den 10. september 1982. Der var også en regering før den, vi fik i september 1982, og også den tidligere regering har måske prioriteret det med at få kvinder ind i mandefag for højt. Det var måske et godt og nødvendigt skridt på det tidspunkt, men udviklingen går jo videre, og denne regering ønsker altså, at udviklingen skal gå videre, at ligestillingsstrategien skal være bredere. Jeg slutter så artiklen med at sige:

»Derfor må vi sætte ind her, så det bliver helt naturligt, at vi får kvinder og mænd i alle fag.«

Jamen undskyld, var det ikke lige det, fru Lilli Gyldenkilde stod og fremhævede som sit mål? Hvorfor må jeg så ikke have det samme mål? Hvorfor må jeg ikke give udtryk for det? Nu skal jeg jo heldigvis ikke spørge fru Lilli Gyldenkilde eller fru Jytte Andersen om lov, og derfor giver jeg altså også udtryk for det.

Det er i øvrigt i meget fin overensstemmelse med finansministerens besvarelse. Jeg formoder, fru Jytte Andersen henviser til finansmini-

sterens besvarelse af et spørgsmål stillet den 25. august 1988 af Folketingets Finansudvalg. Her siger finansministeren i slutningen af sit svar:

»... en væsentlig forbedring af offentligt ansattes jobtilfredshed og renommé, herunder for ansatte inden for de kvindetunge jobområder i den kommunale sektor, som er nævnt i spørgsmålet.

En lønudvikling i det offentlige, som tilgoder de kvindetunge jobområder, kræver for at være udgiftsmæssigt acceptabel, at andre grupper af offentligt ansatte udviser en modsvarende lønmæssig tilbageholdenhed. I modsat fald vil der blot blive tale om et forøget skattetryk.

Jeg vil imidlertid have opmærksomheden henledt på problemstillingen ved de kommende overenskomstforhandlinger.«

Finansministeren er altså – baseret på den henvendelse, som jeg havde bebudet til finansministeren – opmærksom på problemstillingen og vil tage den med til midtvejsforhandlingerne. Der er altså ingen som helst tvivl om, at den holdning, som jeg giver udtryk for, er regeringens holdning, som den vil arbejde for under midtvejsforhandlingerne. Men jeg minder om, at det ikke er nok, hvis denne holdning skal gennemføres, at arbejdsgiversiden er indstillet på det. Det er faktisk nødvendigt, at også de modstående lønmodtagerorganisationer er indstillet på, at der skal være en relativ opvurdering af nogle områder, hvad der jo betyder, at andre områder relativt bliver vurderet ned. Det skal man være opmærksom på, og derfor tror jeg, vi har en fælles opgave i retning af at motivere også lønmodtagerorganisationerne til at have forståelse for synspunktet.

I øvrigt skal jeg sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg faktisk også deler det synspunkt, at det er en skam, at det er nødvendigt at have lovgivning på området. Men det er en kendsgerning, at vi er nødt til at have det, og indtil vi er kommet i den optimale situation, at vi ikke har det behov længere, må vi lave nogle forbedringer af denne lovgivning.

Nogle af dem står i lovforslaget – dem har jeg forstået at der bliver bred tilslutning til – men der var andre ønsker fra enkelte ordførere. Dem vil jeg nødig tage stilling til i dag. Men jeg kan sige på forhånd, at vi går ind i forhandlingerne åbent og fordomsfrit, og hvis der er andre synspunkter, som vi kan samle enighed om, så lad os under udvalgsbehandlingen diskutere,

[Arbejdsministeren]

om der er andet, vi kan tage fat på – ud over det, der allerede nu er med i lovforslaget. Dette er ikke et løfte om at tage andet med, men et løfte om fordomsfrit at behandle andre forslag.

Endelig skal jeg bare sige til hr. Glistrup, at der denne gang ikke er noget overraskende i hr. Glistrups nej. Der er heller ingen tvivl om, at hr. Glistrups nej tegner Fremskridtspartiets holdning, sådan som den gentagne gange er kommet til udtryk her i folketingssalen. Derfor er der ingen som helst sandsynlighed for, at der er nogen journalister, der i morgen vil spørge mig om noget som helst vedrørende Fremskridtspartiets holdning til det lovforslag, vi behandler nu.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal sige til arbejdsministeren, at det, jeg sagde om, at nu kommer tingene frem, når man vil have mænd ind på et område, hvor der tidligere kun har været kvinder, og at det er lidt påfaldende, skyldes, at jeg så den pågældende tv-udsendelse; jeg har ikke læst det omtalte indlæg i avisen. Jeg kan forstå, at det har været i Ekstra Bladet, men jeg har ikke læst Ekstra Bladet den pågældende dag. Af gode grunde har det været sådan den sidste tid.

Jeg skal dernæst sige til ministeren, at jeg er meget glad for det, ministeren nu siger. For jeg var jo sammen med ministeren på Nordisk Råd-mødet, og dér sagde ministeren ganske rigtigt noget af det, som nu er blevet refereret her. Det skal ministeren sandelig ikke have utak for. Det vil jeg tværtimod rose ministeren for.

Jeg vil dog opfordre ministeren til at følge den gode vilje, som ministeren jo har udtrykt, dels på Nordisk Råd-mødet, dels på anden måde, yderligere op ved at tage en samtale med sin kollega finansministeren. For så vidt jeg har forstået, er det blevet sagt, at der intet er at komme efter under de kommende midtvejsforhandlinger. Det er sagt inden for de sidste to dage, det har jeg læst i aviserne. Det er muligt, at det ikke er helt korrekt citeret, hvad ministeren har sagt, og det synes jeg er vigtigt at få konstateret her.

Hvis det ligger arbejdsministeren så stærkt på sinde, som man får indtryk af, når man hører arbejdsministeren her – og det indtryk vil jeg da gerne tro på – så bør ministeren henven-

de sig til finansministeren og henstille allerede nu, at dette her indgår som et punkt i midtvejsforhandlingerne, i trepartsdrøftelserne. Dette være også sagt, fordi jeg ikke mener, at LO altid er så nemme at danse med; de er af og til lidt tunge. Men jeg kan ikke forestille mig, at LO vil sige nej, hvis ministeren kommer og siger, at man vil prioritere kvinderne med hensyn til lønforhandlingerne under trepartsdrøftelserne og under midtvejsforhandlingerne.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Ministeren var som sædvanlig ikke heldig, da han skulle gøre forskel på tirsdag i sidste uge og torsdag i denne uge. Der er ikke forskel på nogen af de to punkter, ministeren nævnte. Der var intet overraskende i det, Fremskridtspartiet sagde tirsdag i sidste uge; det stemmer med, hvad vi har ment uafbrudt siden 1973. Der er ikke sket skygge af ændring i det, og der er ikke nogen som helst forskel i forhold til folketingsgruppen. Jeg valgte blandt de udtalelser, der var fremkommet i folketingsgruppen, som kun havde meget små nuanceforskelle, den for ministeren venligste udlægning i tirsdags. Der var nogle, der var skrappere mod ministeren, end jeg var, men der var ingen, der var mildere mod ministeren, og det har der heller ikke været på noget senere tidspunkt. Det er altså helt forkert, hvad ministeren siger, men det svarer til de usandheder, han har fyldt pressen med.

Hvad angår ministerens manuskript i Ekstra Bladet, er det sådan, at vi i Fremskridtspartiet de sidste par uger har interesseret os en hel del for, hvad Ekstra Bladet har skrevet om kvinder og politikere, og vi har altså også fået fat på arbejdsministerens indlæg. Jeg kan fortælle ham, at det var på i går, den 2. november, endda på side 2 × 9 i Ekstra Bladet. På side 18 har man citeret ministeren ordret, bortset fra at det, ministeren i sit manuskript siger om, at han vil »tilskynde« pigerne, og det er jo dog trods alt en forbedring. Men det vigtigste i ministerens indlæg er, at han skriver:

»Jeg ønsker på ingen måde at nedvurdere alle de kvinder, som arbejder i omsorgsfagene.«

Dér har vi jo i en nøddeskal forskellen på ministeren og Fremskridtspartiet.

Ministeren har det med at nedvurdere nogle mennesker, som vi har set i hans pressepolemik

[Glistrup]

her i sidste uge. Fremskridtspartiet nedvurderer ikke ét eneste af de 5 mia. mennesker, der er på Jordkloden, men ministeren må udtrykkelig fremhæve, hvem det er, han ikke nedvurderer. Det er forskellen på vore to partier.

Jytte Andersen (S):

Jeg vil for en ordens skyld sige til arbejdsministeren, at vi ikke synes, der er noget som helst negativt i, at arbejdsministeren viser sin positive interesse. Der er ikke nogen af os, der ønsker at tage patent på kvindesagen. Vi så meget gerne, at mange flere af vore mandlige kolleger støttede de tanker, vi har, og de krav, vi stiller. Det, vi er lidt utålmodige over for, er at se den varme interesse blive udmøntet i konkret, praktisk hverdagspolitik. Der er faktisk nok at tage fat på. Vi kunne f.eks. gøre ligelønsbestemmelserne meget strammere, end de er.

De sidste oplysninger fra Danmarks Statistik fortæller os, at der er omkring 134.000 ledige kvinder. Vi ved, at kvinderne også udgør den største andel både af bistandsklienterne og af de langtidsledige. Derfor er der behov for, at vi får den varme interesse konkretiseret yderligere, end det er sket i de to forslag, der er til behandling her i Folketinget i dag. Man kan nu engang ikke lave lovgivningen og virkeligheden om ved alene at henvise til, hvad man har skrevet i Ekstra Bladet; det flytter altså ikke verden. Selv om det kan være meget fornøjelig læsning, er det her i salen, det skal udmøntes.

Jeg vil gerne takke arbejdsministeren for det tilsagn, han gav med hensyn til at se på nogle af de konkrete forslag, vi har stillet om bevisbyrder, om antallet af uger for godtgørelse og måske også nogle andre spørgsmål. Det vil jeg gerne sige tak for, ligesom jeg vil sige tak for fru Elisabeth Arnolds støtte til at se positivt på det. Det ville være godt, hvis vi inden jul kunne komme herfra med en enig indstilling angående både dette og det næste forslag på dagsordenen. Det så vi meget gerne fra socialdemokratisk side.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg synes også, det er rart at konstatere, at der i hvert fald ikke bliver problemer med at få dette forslag igennem, selv uden Fremskridtspartiet, for vi kender jo Fremskridtspartiets stilling til disse spørgsmål, og den er jeg sikker på arbejdsministeren end ikke har overvejet at

bruge i denne forbindelse. Der skal altså ikke være tvivl om, at der er et stort flertal bag arbejdsministerens lovforslag. Det vil så vise sig, om vi også kan få skabt det flertal, som fru Jytte Andersen siger kunne gå lidt længere. Det ville være rart, hvis det var tilfældet, og jeg vil bestrebe mig på at deltage så godt, jeg overhovedet kan komme til det. Man ved jo aldrig helt, hvad der sker, selv om der bliver sagt, at man bliver indbudt til forhandlinger.

På baggrund af det, der er blevet sagt om Ligestillingsrådet, vil jeg gerne understrege, at jeg synes, Ligestillingsrådet udfører et fortrinligt stykke arbejde. Jeg kan forstå, der er et parti, der vil nedlægge Ligestillingsrådet. Det vil vi ikke. Vi vil bakke op bag Ligestillingsrådet. Som sagt synes vi, det udfører et fortrinligt stykke arbejde med de ressourcer og den kompetence, det nu engang har. Og vi ser gerne, at det får meget kompetence flere ressourcer.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg føler mig nogenlunde sikker på arbejdsministerens gode vilje, men hvis dette, at ufaglærte kvinders løn skal sættes lidt op, betyder, at ufaglærte mænds løn ikke kan få en lille smule forhøjelse, så lægger man gift for denne sag. At sætte to grupper, som ikke tjener så forfærdelig mange penge, op imod hinanden, vil ikke være en rimelig måde at skabe ligestilling på.

Jeg hører til dem, der mener, at der er masser af mennesker i dette samfund, som kan tåle at holde igen, så vi kan få udjævnet nogle af de store forskelle, der er. Det gælder ikke mindst dette, at de, der er i arbejde, må holde lidt igen, for at vi kan få andre i arbejde. Men der er visse grupper, som ikke kan holde igen. Arbejdsministeren har nævnt en af dem både i tv, i Ekstra Bladet og her i dag. Nu nævner jeg så en anden gruppe, nemlig de ufaglærte, som i hvert fald har visse problemer, der gør, at man ikke bare kan lave ligestilling inden for den snævre kreds. Jeg tror, man skal se det i et lidt større perspektiv, i en lidt større sammenhæng, når man vil skabe ligestilling.

Men ingen skal være i tvivl om vores stilling til dette her: vi vil i hvert fald gå videre ad den vej, der er skitseret.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil gerne begynde med at sige til fru Lilli Gyldenkilde, at hun, hvis hun af forskellige grunde ikke læser Ekstra Bladet for øjeblikket,

[Arbejdsministeren]

også kunne have orienteret sig i Jyllands-Posten fra i søndags. Der er mine synspunkter også refereret.

I øvrigt vil jeg gerne gøre opmærksom på, at jeg deltog i CO 2's repræsentantskabsmøde, hvor finansministeren holdt sin tale, så jeg ved helt præcis, hvad han sagde, og jeg kan bekræfte, at finansministeren og jeg også på det punkt er i god overensstemmelse med hinanden. Det kan jeg også gøre ved at henvise til et andet sted i mit indlæg i Ekstra Bladet, nemlig følgende:

»Det er ikke muligt, at vi i dag eller i morgen kan forhøje lønningerne voldsomt i de fag, hvor kvinderne er i overtal. Der er næsten ingen penge at gøre godt med ved midtvejsforhandlingerne. Det kan man lige så godt sige klart og tydeligt, og det gør jeg, men det betyder da ikke, at vi ikke kan have en målsætning om, at de omsorgsfag, som kvinderne især søger, skal gøres mere attraktive i lønmæssig henseende.«

Det er i øvrigt også identisk med, hvad jeg sagde allerede i Oslo, og jeg kan huske, uden at jeg kan angive kilden, at det var korrekt refereret i Jyllands-Posten, at kommentaren om, hvad der var tilrådighed ved midtvejsforhandlingerne, allerede forelå på det tidspunkt.

Da hr. Glistrups indlæg mest drejede sig om noget, der ikke er på dagsordenen i dag, vil jeg undlade at kommentere det.

Endelig skal jeg sige til fru Jytte Andersen, at jeg er nødt til at gøre en lille rettelser, for jeg er ikke sikker på, at jeg gerne vil med på det hold, der skal køre kvindesagen. Men jeg er til gengæld meget sikker på, at jeg er på det hold, der skal køre ligestillingssagen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 64:

Forslag til lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og barselorlov.

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(Fremsat 26/10 88).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Jytte Andersen (S):

Også dette lovforslag er en genfremsættelse fra sidste folketingssamling. Vi havde gerne set, at det var blevet strammet op på nogle områder, men vi er enige i de dele af forslaget, som styrker Ligestillingsrådet og giver Ligestillingsrådet større spillerum og kompetence. Vi er også enige i den del af forslaget, som giver mulighed for at etablere ligestillingsforanstaltninger uden dispensation.

Vi synes, det er lidt ærgerligt, at der ligesom er en modvilje fra arbejdsministerens side, når det drejer sig om at udmønte lovforslaget, således at det ikke skal være muligt at fyre kvinder på grund af graviditet og barselorlov. Det virker, som om den varme interesse, vi var inde på før, ikke rigtig er nedlagt i lovforslaget, og vi synes, som jeg pegede på før, at vi skulle gå noget videre; vi vil godt komme med nogle konkrete forslag til, hvordan vi kunne gå videre. Man kunne have nogle præcise regler om ansættelsessamtaler, hvorved man bl.a. kunne sikre, at det var lovgivningsmæssigt præciseret, at tillidsrepræsentanterne deltog i ansættelsessamtaler, og at kvinder ikke skulle udsættes for diskriminerende spørgsmål. Vi mener, at den omvendte bevisbyrde burde gælde både de generelle ligestillings- eller ligebehandlingssager og sagerne om forbud mod fyring i forbindelse med barselorlov og graviditet, ligesom vi også vil arbejde for at få de samme godtgørelsesregler, når det drejer sig om de generelle ligebehandlingssager og sagerne vedrørende graviditetsområdet og barselområdet. Der er altså tre ting, der er vigtige for os i denne sammenhæng: at få præciseret reglerne om ansættelsessamtaler, den omvendte bevisbyrde, der skal være generel i begge dele af forslaget, og løngodtgørelse i 78 uger, som skal gælde begge områder.